

Lidia Głuchowska

STANISŁAW KUBICKI – IN TRANSITU

POETA TŁUMACZY SAM SIEBIE

EIN POET ÜBERSETZT SICH SELBST

Przedmowa / Vorwort
Peter Mantis

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu

Osoby wspierające organizację wystawy, donacji i publikacji: Unterstützer der Vorbereitung von Ausstellung, Schenkung und Publikation:

Andrzej Bobrowski
Anna Kraśko
Petra Kubicki
Krzysztof Kubicki
Anja Kubicki
Mariola Nehrebecka
Monika Onsowicz
Ewa Maria Slaska

Książka / Buch:

Lidia Głuchowska:

Stanisław Kubicki – in transitu. Poeta tłumaczy sam siebie / Ein Poet übersetzt sich selbst

Przedmowa / Vorwort: Peter Mantis

Recenzenci naukowci / Fachgutachter: Brigitta Helbig-Mischewski, Steven A. Mansbach, Waldemar Okoń

- Książka / Buch: Lidia Głuchowska, OKiS
- Tekst / Text: Lidia Głuchowska, Peter Mantis (*Przedmowa / Vorwort*)
- Aneks: *Uwagi i Wiersze / Anhang: Anmerkungen und Gedichte:* Stanisław Kubicki, St. Karol Kubicki
- Tłumaczenie / Übersetzung: Lidia Głuchowska, Dorota Cygan (s. / S. 224–226, 237–238), Arkadiusz Jurewicz (s. / S. 146–155), Wojtek Seidler (s. / S. 48–51, 99–100) Michael Zgodzaj (s. / S. 136–146)
- Projekt graficzny i opracowanie skanu / Grafische Gestaltung und Scanbearbeitung: Monika Aleksandrowicz
- Prace plastyczne / Abgebildete Kunstwerke: St. Karol Kubicki; Berlinische Galerie, Landesmuseum für Moderne Kunst, Photographie und Architektur; Museum Ludwig/Rheinisches Bildarchiv; von der Heydt-Museum Wuppertal; Andrzej Bobrowski.

Redakcja tłumaczenia na język niemiecki / Übersetzungslektorat: Margit Jäkel
Korekta wersji polskiej / Korrektur der Texte auf Polnisch: Elżbieta Łubowicz
Indeks osobowy / Personenregister: Ewa Maria Slaska

Wydawca / Verlag:

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
Instytucja Kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego

Rynek-Ratusz 24, 50-101 Wrocław
www.okis.pl, okis@okis.pl

Wydano z finansowym wsparciem Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Herausgegeben mit finanzieller Unterstützung der Stiftung für deutsch-polnische Zusammenarbeit und finanziert aus Mitteln der Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Druk / Druck:

Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak sp.j.

ul. Piwna 1, 61-065 Poznań
www.mos.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone / Alle Rechte vorbehalten

ISBN: 978-83-62290-97-0

Wrocław 2015

SPIS TREŚCI

Lidia Głuchowska

Tytułem wprowadzenia: Stanisław Kubicki – *in transitu*:
na styku krajów, języków i mediów 12

Peter Mantis

Předmowa 26

Lidia Głuchowska: Stanisław Kubicki – *in transitu*

Polsko-niemieckie poezje Stanisława Kubickiego. Język, motywy przewodnie i symbolika 64

Miejsca puste, czyli co nie dochodzi do głosu w obrazach,
czyli mit i prawda rewolucji w twórczości Stanisława Kubickiego 108

Twórczość literacka Stanisława Kubickiego. Recepcja i próby interpretacji 168

„Spiskowcy i rewolucjoniści“. Etos patriotyczny oraz wojenne losy artysty
i kuriera polskiego ruchu oporu – Stanisława Kubickiego 202

Aneks

Stanisław Kubicki: Uwagi i wiersze z lat 1918–1921 275

Uwagi 278

Rewolucja, rozrachunek i upadek 280

Okrzyk 282

Spuścizna 284

Znaki 286

Światło pada na domy ludzi 290

O! Dniu który idziesz! 294

Krzyk 298

Więzień 300

Noc 302

Wieczór jesienny 308

Zmierzch 312

Wieczór 314

PSALM tęsknoty za śmiercią 318

O wschodzie słońca w dzień świąteczny 320

Noc przed sądem ostatecznym 322

Godziny 332

O krzyku nieludzki 336

INHALT

Lidia Głuchowska

Zur Einleitung: Stanisław Kubicki – *in transitu*:
Zwischen den Ländern, Sprachen und Medien 18

Peter Mantis

Vorwort 44

Lidia Głuchowska: Stanisław Kubicki – *in transitu*

Die deutsch-polnische Dichtung Stanisław Kubickis. Sprache, Leitmotive und Symbolik 84

Leerstellen. Was in den Bildern nicht zum Ausdruck kommt
oder Mythos und Wahrheit der Revolution im Werk von Stanisław Kubicki 136

Stanisław Kubickis literarisches Werk – Rezeption und Interpretationsversuche 184

„Verschwörer und Revolutionäre“. Patriotisches Ethos und Schicksal des Künstlers
und Kuriere der polnischen Widerstandsbewegung Stanisław Kubicki 224

Anhang

Stanisław Kubicki: Anmerkungen und Gedichte zwischen 1918–1921 275

Anmerkungen 279

Revolution, Bilanz und Verfall 280

Zuruf 283

Vermächtnis 285

Zeichen 287

Licht fällt auf der Menschen Häuser 291

O. Tag der Du kommst 295

Schrei 299

Der Gefangene 301

Nacht 303

Herbstabend 309

Dämmerung 313

Der Abend 315

PSALM der Sehnsucht nach dem Tode 319

Sonnenaufgang an einem Festtage 321

Nacht vor dem jüngsten Gericht 323

Die Stunden 333

O! unmenschlicher Schrei! 337

Psalmy Noego	338	Psalmen Noahs	338
PSALM ciemnych nocy godzin (śpiewał go Noe często)	340	PSALM Ein Gesang Noahs im Dunkel der Nacht (den sang Noah des öfteren)	341
PSALM Śpiew Noego do braci	344	PSALM Ein Gesang Noahs an seine Brüder	345
PSALM Noego krzyk, gdy nocy pewnej do śmierci zatęsknił	346	PSALM Ein Gesang Noahs in den Nächten, da er den Tod wollte	347
PSALM Skarga Noego, gdy noc mu odłoniła jego własne nicstwo	350	PSALM Eine Klage Noahs, als eine Nacht ihm seine Nichtigkeit enthüllte	351
Boli Noego samotność doli gwiazdy błędnej	354	Noah trägt seines Daseins Einsamkeit	355
Rzadko śpiewa samotny zupełnie	356	Selten singt der ganz Einsame	357
Bez steru płyńie arka	358	Die Arche schwimmt ohne Steuer	359
Ustami więc tylko i uchem jest Noe	360	So ist nur Mund nur Ohr Noah	361
W MARCU 1921 ROKU Wenus co wieczór jaśnieje przepychem na niebie		IM MÄRZ 1921 steht die Venus jeden Abend prachtvoll am Himmel	
Śpiew Noego, pieśń jego tęsknoty	362	Ein Gesang Noahs, ein Sang seiner Sehnsucht	363
PSALM Śpiew Noego wieczorny	368	PSALM Ein Gesang Noahs am Abend	369
PSALM Śpiew Noego o wygaśnięcie	370	PSALM Noahs Sang um Erlöschen	371
PSALM Radości okrzyk, gdy gołębicę jasność w Noego padła ciemności	374	PSALM Ein Freudenschrei Noahs, als der Taube Lichtschrei in seine Finsternis drang	375
Hymn godzinom nocy	380	Hymne an die Nacht	381
Niepowracający nigdy syn mamołrawny	382	Der nimmer zurückkehrende verlorene Sohn	382
Z domu obłąkanych. Herzberge	394	Irrenhaus. Herzberge	394
I	396	I.	397
II	402	II.	403
III Bagaż	404	III. Das Paket	405
Kalendarium. Stanisław Kubicki – życie i twórczość	408	Chronologische Übersicht. Stanisław Kubicki – Leben und Werk	416
Lidia Głuchowska		Lidia Głuchowska	
Donacja dzieł sztuki grupy <i>Bunt</i> dla polskich muzeów i międzynarodowe tournée wystawy „ <i>Bunt</i> ” – <i>Ekspresjonizm – Transgraniczna awangarda. Prace z berlińskiej kolekcji prof. St. Karola Kubickiego</i>	426	Schenkung der Kunstwerke der Gruppe <i>Bunt</i> an die polnischen Museen und die internationale Ausstellungstour „ <i>Bunt</i> ” – <i>Expressionismus – Grenzübergreifende Avantgarde. Werke aus der Berliner Sammlung von Prof. St. Karol Kubicki</i>	438
Bibliografia	450	Literaturliste	450
Spis ilustracji	462	Abbildungsnachweis	462
Indeks osobowy	468	Personenregister	468